

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 10 februari 1896, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 117 § skiftesstadgan.

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 10, har herr *L. Jönsson* i Sandby förnyat sin vid 1893 års riksdag gjorda framställning om sådan ändring af 117 § skiftesstadgan, att tjenstetiden för ledamot i egodelningsrätt måtte bestämmas till sex år med rätt för afgående ledamot att återväljas; och har motionären i sådant hänseende framlagt ett förslag angående ändrad lydelse af ifrågavarande lagrum af lika innehåll med det af lagutskottet vid 1893 års riksdag i utlåtandet n:o 12 afgifna.

Till stöd för sin framställning har motionären erinrat, att lagutskottet vid upprepade tillfällen tillstyrkt ändring i motionens syfte, och att dessa utlåtanden städse bifallits af Andra Kammaren. Då det redan 1872 ansågs nödigt ändra lagstiftningen angående val af nämndemän och 1884 angående val af gode män vid landtmäteriförrättningar, så att dessa skulle väljas för sex år, hölle motionären före, under hänvisande dertill, att alla val enligt kommunallagarna innefattade en kortare tid, att tiden nu vore inne att vidtaga den i motionen föreslagna lagändring.

Utskottet har, såsom motionären anført, vid flera tillfällen förehaft nu föreliggande fråga till behandling. Senast vid 1893 års riksdag afgaf utskottet i ämnet ett tillstyrkande utlåtande.

Utskottet hänvisar i främsta rummet till det af 1893 års lagutskott

afgifna yttrande. Efter att hafva omnämnt de skäl, som af 1891 års lagutskott anförts till stöd för den ifrågasatta förändringen, yttrar förstaämnda utskott:

»Utskottet vidhåller i detta ämne de åsikter, utskottet flera gånger tillförene uttalat. Man har mot ifrågavarande förslag hufvudsakligen anmärkt, att detsamma skulle innebära ett till sina följder betänkligt åsidosättande af grundsatsen om domares oafsättlighet äfvensom att man genom förslaget antagande skulle äfventyra den erfarenhet och sakkunskap, som erfordrades hos en egodelningsrättsledamot, men stode att vinna allenast genom en längre tids tjänstgöring. Bättre vore att bestämma en åldersgräns, utöfver hvilken ledamot i egodelningsrätt icke finge qvarstå. Huru beaktansvärda dessa anmärkningar än äro, hafva de likväl icke förmått rubba utskottets här ofvan uttalade öfvertygelse om lämpligheten af bestämmandet af en viss tjänstetid för domare af ifrågavarande slag. Hvad beträffar anmärkningen att en dylik åtgärd skulle innebära en kränkning af principen om domares oafsättlighet, vidhåller utskottet sin tillförene uttalade åsigt, att då den grund, hvarå uppdraget att vara ledamot i egodelningsrätt hvilar, endast och allenast utgör medborgares förtroende, bör, för den händelse detta förtroende af en eller annan anledning försvagats eller tilläfventyrs alldeles upphört, ett utbyte kunna ske, såsom i fråga om nämndemän och gode män vid landtmäteriförrättning finnes bestämdt. Sant är visserligen, att nämnden eger allenast kollektiv rösträtt, medan ledamöterna i en egodelningsrätt hafva hvar sin röst, men jemväl en hvar af nämndens medlemmar är ju domare, hvarförutom må beaktas, att betydelsen af nyss angifna skilnad mellan nämndens och egodelningsrättens ledamöter förringas deraf, att likasom domaren, om han får endast en nämndeman på sin sida, bestämmer häradsrättens beslut, så behöfver jemväl ordföranden i egodelningsrätt vinna endast en af ledamöterna för sin mening, för att denna skall blifva rättens beslut.

I fråga vidare om förhållandet mellan gode männen och ledamöterna i egodelningsrätt må framhållas, hurusom, der laga förfall förefinnes för ledamot i egodelningsrätt, ojäfvig god man skall i hans ställe inkallas till tjänstgöring, och då nu skiftesmannen icke så sällan plägar använda egodelningsrättsledamot såsom god man vid skiftesförrättning, uppstår ofta dylikt förfall. Att förslaget antagande skulle innebära ett äfventyrande af den erfarenhet och insigt i skiftesärenden, som böra utmärka en egodelningsrättsledamot, torde icke behöfva befaras, då ju omval af en dugande förmåga, som sjelf vill qvarstå, har all sannolikhet för sig. Då vidare uppdraget att vara ledamot i egodelningsrätt är ett fullkomligt oaflönad förtroendeuppdrag, som icke i någon nämnvärd mån afser att utgöra ett

vilkor för dennes existens, torde jemväl farhågorna, att den åsyftade förändringen skulle inverka menligt på egodelningsrättsledamotens sjelfständighet i utöfningen af hans domarekall, finnas åtskilligt öfverdrifna.»

Till dessa skäl, hvilka utskottet anser fortfarande ega giltighet, vill utskottet allenast foga en erinran derom, att ett bifall till motionen, enligt utskottets förmenande, ingalunda skulle åstadkomma så stor omstörtning i fråga om egodelningsrätternas sammansättning, som vid första påseendet kan befinnas antagligt. Helt visst komme nemligen, jemväl efter den föreslagna förändringens genomförande, egodelningsrättsledamöterna att vid sina platser bibehållas, så länge de kunde på tillfredsställande sätt fylla sina åligganden. Förändringens enda framträdande följd skulle blifva, att en egodelningsrättsledamot, som befunnes i följd af andlig eller kroppslig svaghet olämplig för sin plats, kunde med en lämpligare person ersättas; och att denna påföljd af motionens antagande må från alla synpunkter anses fördelaktig, anser sig utskottet med fog kunna antaga.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen ville, med bifall till herr Jönssons motion, för sin del antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse af 117 § i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866.

Härigenom förordnas, att 117 § i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866 skall erhålla följande lydelse:

Första domstol i skiftesmål å landet är egodelningsrätt i hvarje härad eller tingslag. Ordinarie domaren i orten är deri ordförande, derest icke, vid hans förfall, efter hvad särskildt stadgadt är, annorlunda af vederbörande hofrätt förordnas, eller Kongl. Maj:t på invånarnes gjorda anhållan eller eljest förekomna anledning, för större eller mindre distrikter, skulle i nåder finna godt att särskild person dertill utse. Ledamöterna i rätten utgöras af tre i landthushållning kunnige, inom häradet eller tingslaget boende, bofaste män, hvilka, på föranstaltande af domaren i orten, inför häradsrätten, genom socknefullmäktige, efter förmedlade hemmantalet utväljas för en tid af sex år. Afgående ledamot kan återväljas. Uppstår laga förfall för ledamot, kalle ordföranden ojäfvig god man i dess ställe. De inom socknarne i häradet eller tingslaget valde gode män kunna ock till ledamöter

uti egodelningsrätten utses; dock få de icke såsom domare handlägga skiftes mål, dervid de som gode män biträdt.

Ledamot i egodelningsrätt skall, innan han i rätten inträder, domareed aflägga, der han ej den ed förut svurit.

Stockholm den 10 februari 1896.

På laguskottets vägnar:

E. von KRUSENSTJERNA.

Reservation

af herr *Annerstedt*.
